Divisie Consument & veiligheid
Afdeling Toezichtontwikkeling Alcohol & Tabak

NVWA hoofdkantoor
Catharijnesingel 59
3511 GG Utrecht
Postbus 43006
3540 AA Utrecht
www.nvwa.nl

T 088 223 33 33
F 088 223 33 34

Projectnaam
Leeftijdsgrens Tabak

Factsheet Handhaving leeftijdsgrens Tabak 2014

Datum: 28 januari 2015

1. Inleiding

De NVWA houdt toezicht op de regels gesteld in de Tabakswet, waaronder de leeftijdsgrens die gesteld is voor de verkoop van tabaksproducten.

Het is verboden bedrijfsmatig of anders dan om niet tabaksproducten te verstrekken aan een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. De vaststelling, blijft achterwege, indien het een persoon betreft die onmiskenbaar de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.

Dit betekent dat de verkoper bij een persoon, die niet overduidelijk 18 jaar of ouder is, de leeftijd moet vaststellen aan de hand van een identiteitsbewijs. Zo kan er worden geverifieerd of de koper de vereiste leeftijd heeft bereikt alvorens de verkoper de tabaksproducten verkoopt.

In 2014 hebben de jonge toezichthouders van het flexteam leeftijdsgrenscontroles uitgevoerd bij diverse typen bedrijven zoals supermarkten, tankstations, tabaksspeciaalzaken, horecabedrijven en evenementen. Deze controles zijn uitgevoerd aan de hand van een vooraf vastgestelde methodiek. Deze methodiek moet waarborgen dat er risicogericht gewerkt wordt. Dit vertaalt zich in een werkwijze waarbij de jonge toezichthouders surveilleren in een gemeente, bijvoorbeeld rondom een school. Tijdens de surveillance bekijken zij waar de tabaksverkooppunten zich bevinden, waar jeugd zich bevindt en spreken zij jeugd aan op straat. Daarna worden de hotspotlocaties, dat wil zeggen locaties waar jeugd regelmatig komt om sigaretten te kopen, onderworpen aan een langere observatie. Tijdens deze observatie wordt gekeken of de ondernemer zich aan de leeftijdsgrens houdt bij de verkoop van tabak.

In deze factsheet worden de resultaten van de in 2014 uitgevoerde controles weergegeven en toegelicht.

2. Resultaten

In 2014 zijn er 6280 locaties meegenomen in de controle op de leeftijdsgrens met behulp van de methode surveilleren en observeren. Bij 2512 van deze locaties is daadwerkelijk een observatie uitgevoerd, bij de overige locaties is gesurveilleerd. Bij 45% van de observaties werd een kooppoging van tabak waargenomen van een jongere die niet onmiskenbaar de leeftijd van 18 jaar had bereikt. Dit ging in totaal om 906 kooppogingen. De jonge toezichthouders kijken bij deze kooppogingen of de verstrekker zich aan de leeftijdsgrens houdt.

Zij kijken of de leeftijd van de koper wordt vastgesteld aan de hand van een geldig identiteitsbewijs. In 185 gevallen hebben de jonge toezichthouders waargenomen dat er tabak werd verstrekt aan personen onder de 18 jaar zonder dat de leeftijd werd vastgesteld. Hiervoor is een boeterapport opgemaakt. Het gemiddelde maatregelpercentage is 22%.

Verkooplocatie	Surveillances	Observaties	Kooppoging	Maatregelen	
	n	n	n	n	%
Horeca	683	465	119	48	40%
Levensmiddelenzaak	1132	928	299	27	9%
Evenement	6	21	12	2	17%
Tabaksspeciaalzaak	612	361	167	44	26%
Tankstation	734	483	223	50	22%
Overig	601	254	86	14	16%
Totaal	**3768**	**2512**	**906**	**185**	**22%**

Het maatregelpercentage verschilt per branche. Het hoogste maatregelpercentage vinden we bij de horeca (40%). Het betreft dan met name de cafetaria's. Hierna volgen de tabaksspeciaalzaken en de tankstations met een maatregelpercentage van respectievelijk 26% en 22%.
Het maatregelpercentage ligt het laagst bij de levensmiddelenzaken (9%). De maatregelen zijn in deze categorie met name genomen bij nachtwinkels.

3. Three Strikes Out

Sinds 1 januari 2014 is de 3 strikes out (3SO) maatregel van kracht. Dit betekent dat bij bedrijven die 3 maal in een periode van 12 maanden de leeftijdsgrens overtreden de tabaksverkoop stilgelegd kan worden voor een periode van minimaal een week en maximaal 12 weken. De duur van de stillegging varieert per soort bedrijf (is de verkoop van tabak de core business of een bijproduct) en het aantal overtredingen.

Deze maatregel is in 2014 bij 2 bedrijven opgelegd. Het betrof een tabaksspeciaalzaak en een cafetaria. Bij één van deze bedrijven is de maatregel zelfs twee keer opgelegd. De tabaksverkoop in de tabaksspeciaalzaak is de eerste keer 1 week stilgelegd en de 2e keer 2 weken. De cafetaria heeft 2 weken geen tabak mogen verkopen.

Gebleken is dat ondernemers de 3SO serieus nemen. Kennelijk ervaren zij het stilleggen van de tabaksverkoop als een zware maatregel. Deze maatregel heeft hen in veel gevallen dan ook aanleiding gegeven om er alles aan te doen om verkoop onder de 18 jaar te voorkomen.

4. Conclusie
In het algemeen kan gezegd worden dat het maatregelpercentage nog te hoog is. In de horeca werd in 40% van alle kooppogingen door jongeren daadwerkelijk tabak verkocht aan een persoon onder de 18 jaar, bij tabaksspeciaalzaken lag dit op 26%. Supermarkten doen het duidelijk beter. Wellicht is dit het gevolg van het actieve beleid dat binnen deze branche gevoerd wordt en de preventieve maatregelen die genomen worden rondom de tabaksverkoop en de leeftijdsgrens. Zo voeren zij vaak zelf ook interne controles uit op de leeftijdsgrens om na te gaan of het personeel de regels naleeft.

Het werkelijke aantal overtredingen zal hoger liggen dan hetgeen door de NVWA-inspecteurs geconstateerd wordt. Ondanks de risicogerichte toezichtmethode kost het tijd om de aankooppogingen 'te treffen'. Het aankoopgedrag kent een grillig karakter qua locatie en tijdstip.

De resultaten van de leeftijdsgrenscontroles leiden ertoe dat de NVWA in 2015 intensief zal blijven controleren en streng optreedt bij overtreding van de regels. Daarnaast zal in overleg met de verschillende branches gekeken worden of er branchespecifieke aanpakken ontwikkeld kunnen worden om de naleving te verhogen.